

МАД сыныптарында оқуға психологиялық дайындығын диагностикалау және коррекциялық дамыту жаттығулары

1. Қабылдау мен дамытуды бағалау технологиясы.
2. Баланың зейін деңгейін бағалауға арналған технология.
3. Байқағыштықты және зейінді бағалауға арналған технология.

Бұл технологияның мақсаты – мектепке баратын балалардың оқуға мотивациялық дайындығын анықтау.

Баланың оқуға қарым-қатынасын, басқа да оқуға дайын екендігін білдіретін психологиялық белгілері баланың мектепте оқуға дайын не дайын еместігін білдіреді. Егер де баланың таным процестері жақсы дамыған болса да және ол басқа балалармен және үлкен адамдармен іс-әрекетке түсе алса да, бала толығымен мектепте оқуға дайын деп айтуға болмайды. Екі психологиялық дайындық белгілерінің салдарынан оқуға деген ынтаның болмауы – танымдық және коммуникативтік - баланы мектепке қабылдауға мынадай шарттар қою арқылы рұқсат береді, алғашқы бірнеше айдың ішінде оның мектепке баруы оқуға деген қызығушылығын ашуы керек.

Тәжірибе көрсеткеніндей бұл әдісті жүргізген кезде 0 ұпай және 1 ұпайды бағаларды қоюмен шектелмеу керек, өйткені, біріншіден, мұнда күрделі сұрақтар кездеседі, ал бала оның біреуіне жауап берсе, басқаларынан кателесуі мүмкін, екіншіден, берілген сұрақтың жауабы бір жерінен дұрыс болса, бір жағынан қате болуы мүмкін. Бала толығымен жауап бере алмаған күрделі сұрақтар үшін және жартылай дұрыс жауап қайтарылған сұрақтар үшін 0,5 ұпай қою ұсынылады. Толық қамтылған, дұрыстығына күмән келтірмейтін жеткілікті сенімді жауаптар 1 ұпаймен дұрыс және толық бағаланады. Мысалға: 2 сұрақтың толық жауабы («Мектепке барудың қажеттілігі қандай?»), мынадай болу керек: «Қажетті білімді, іс-әрекеттерді және дағдыны үйрену үшін. «Оқу үшін» деп жауап берілген болса, онда бұл жауап толық емес ретінде бағаланады. Қажетті білім, іс-әрекеттерді және дағдыларды үйрену үшін деген жауап қайтарылмаса, онда бұл жауап қабылданбайды, мысалға: «Көңілді болу үшін». Егер бала қосымша бағыттаушы сұрақтан кейін өз жауабына еш нәрсе қоса алмаса, онда оған 0,5 ұпай қойылады.

0,5 ұпай аралық баға енгізілгеннен кейін, мектепте оқуға толығымен дайын болып табылатын бала, барлық сұрақтарға жауап беру нәтижесінде 8 ұпай жинауы қажет. 5-тен 8 дейін ұпай жинаған бала оқуға толық дайын емес. 5-тен төмен ұпай жинаған бала оқуға мүлдем дайын еместігін білдіреді.

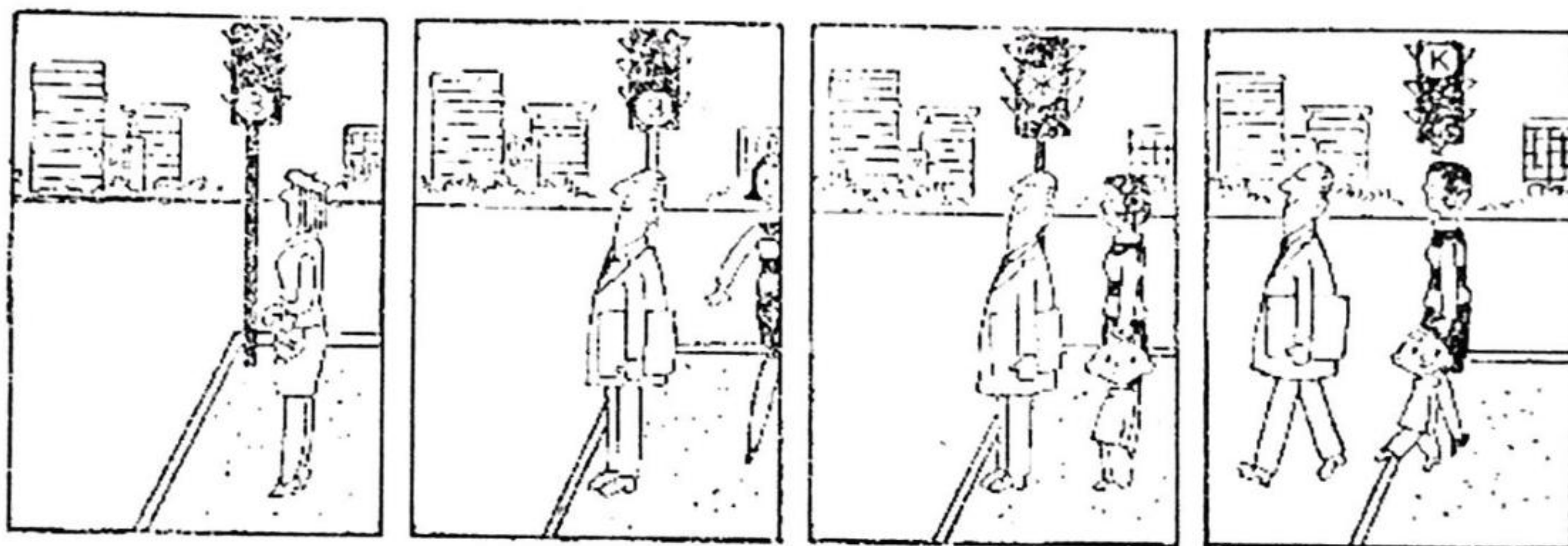
Берілген әдісте баланың жауап қайтаруы үшін төмендегі сұрақтар қойылады.

1. Сенің мектепке барғың келеді ме?
2. Мектепке барудың қажеттілігі қандай?
3. Сен мектепте немен айналысасың?
4. Мектепке баруға дайын болу үшін, қандай заттар болу керек?
5. Сабақ деген не? Сабақта не істейді?
6. Мектепте сабақ үстінде өзінді қалай ұстауың керек?
7. Үй тапсырмасы дегеніміз не?
8. Үй тапсырмасын не үшін орындау керек?
9. Мектептен келген кезде, үйде не істейсің?
10. Мектепте оқи бастағаныңда сенің өміріңде қандай қызықтар пайда болады?

6- 7 жастағы баланың мектепке даярлық деңгейі бір немесе бірнеше күрделі тесттер жиынтығынан тұратын кешен көмегі арқылы анықталады. Қарапайым тесттерге фонематикалық есту тесті, мағынасыз буындарды көшіру және сөздік тесттерді жатқызуға болады. Күрделі тесттерге қысқа мерзімді есте сақтауды анықтау және ойлау қабілетін бағалауға арналған тесттерді жатқызамыз. Сынақ жұмысы 15-20 минут аралығында жүргізіледі.

1.1 Қабылдауды анықтауға және дамытуға арналған әдістеме

Нұсқау: төмендегі суреттерді рет – ретімен мәселеге байланысты орналастыр.

1.2 “Фигураны тап”

Максаты: Бұл әдістеме баланың зейін деңгейін анықтауға арналған. Әдістемеді балаларға сурет ұсынылады.

Нұсқау: «Баланың алдына қатарынан бес сурет қойылады. Сурет сол жақта орналасқан тігінен оң жақта тұрған бөлек төрт суреттің біреуіне ұқсайды. Тезірек сол ұқсас суретті тауып көрсету».

Алдымен байқау үшін баланы бір суретті табуға шақырады. Кейіннен зерттеуші балалардың түсінгеніне көз жеткізген соң, бірден онға дейінгі суреттерді табуға шақырады. Эксперимент бала он тапсырманы аяқтағанға дейін жалғасады, бірақ уақыты 1,5 минуттан аспауы керек.

Бағалау нәтижесі

- 10 ұпай - бала барлық тапсырманы 45 секундта шешті.
- 8-9 ұпай -бала барлық тапсырманы 45-50 секундта шешті.
- 6-7 ұпай -бала барлық тапсырманы 50-60 секундта шешті.
- 4-5 ұпай -бала барлық тапсырманы 50-70 секундта шешті.
- 2-3 ұпай -бала барлық тапсырманы 70-80 секундта шешті.
- 0-1 ұпай - бала барлық тапсырманы 80 секундта шешті

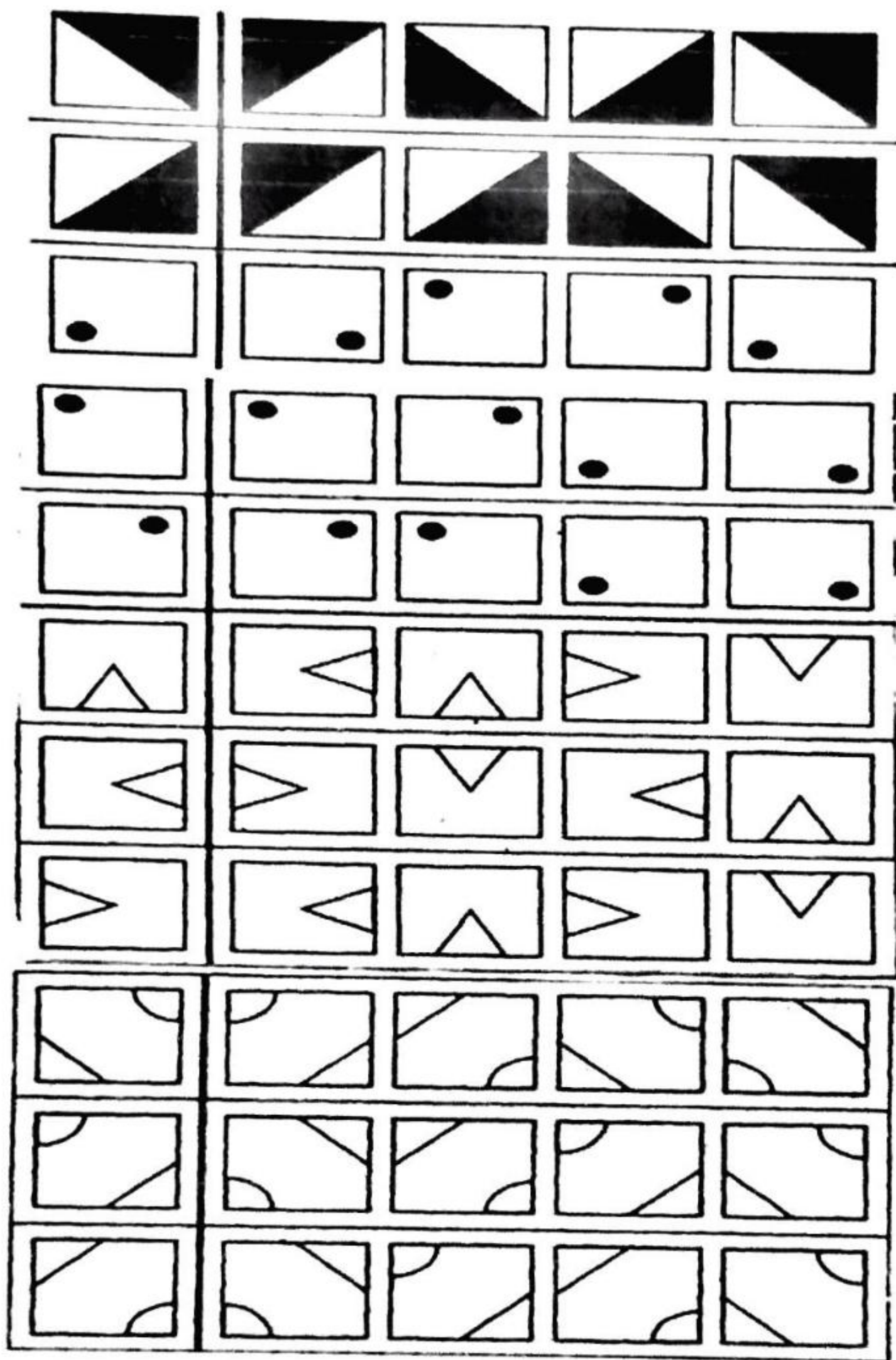
10 ұпай - өте жоғары.

8-9 ұпай - жоғары.

4-7 ұпай -орташа.

2-3 ұпай -төмен.

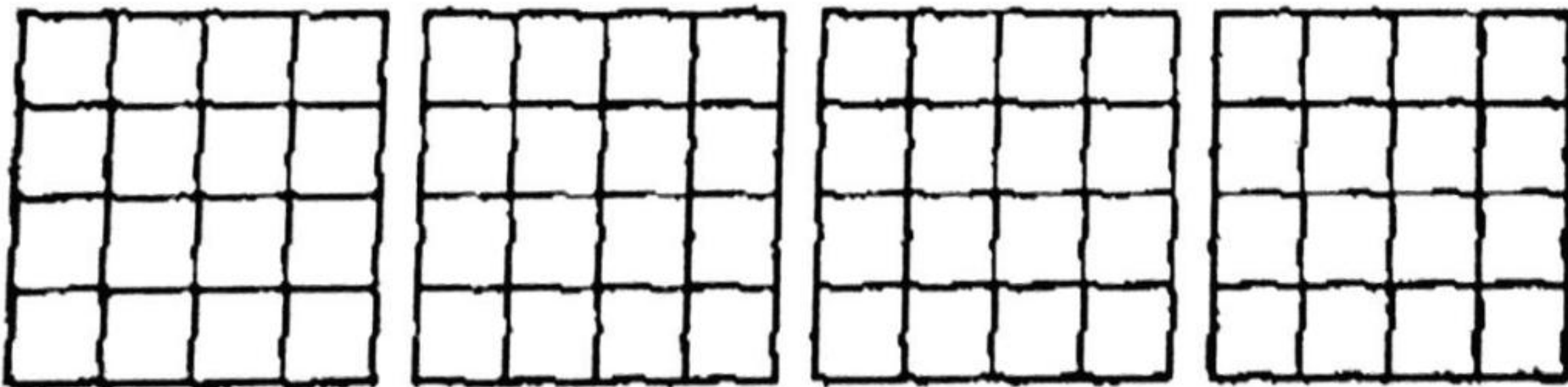
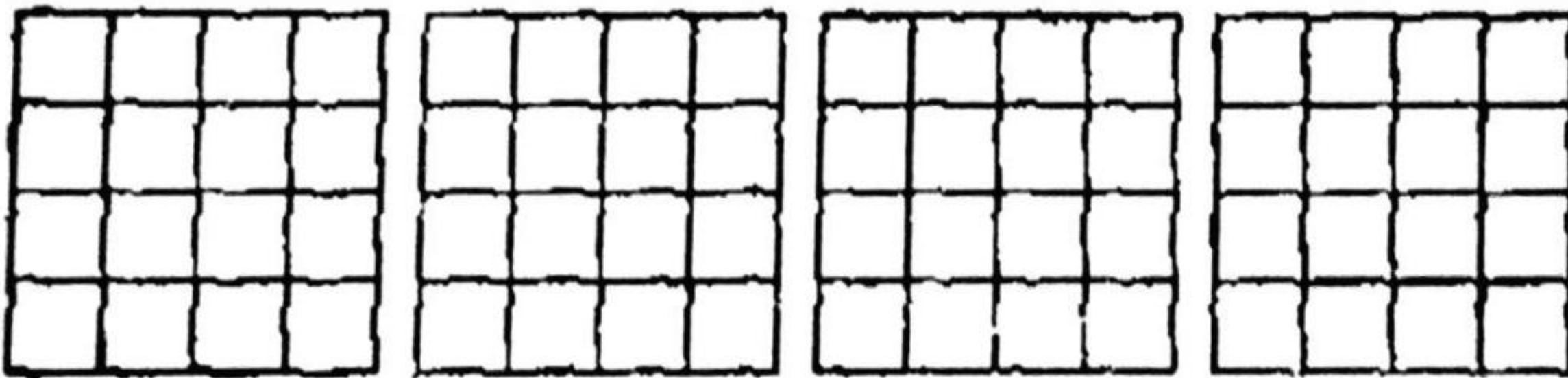
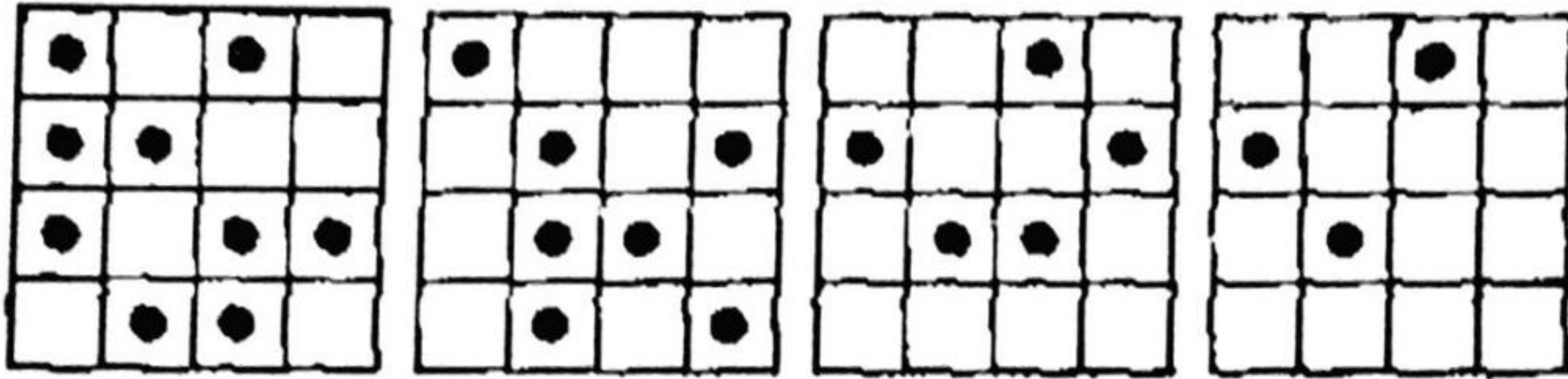
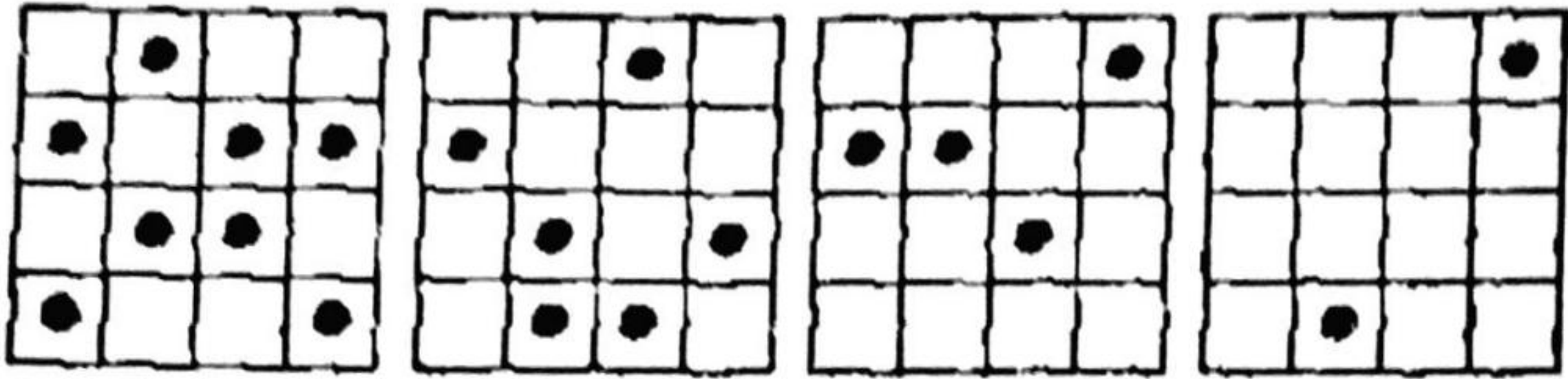
0-1 ұпай -өте төмен.

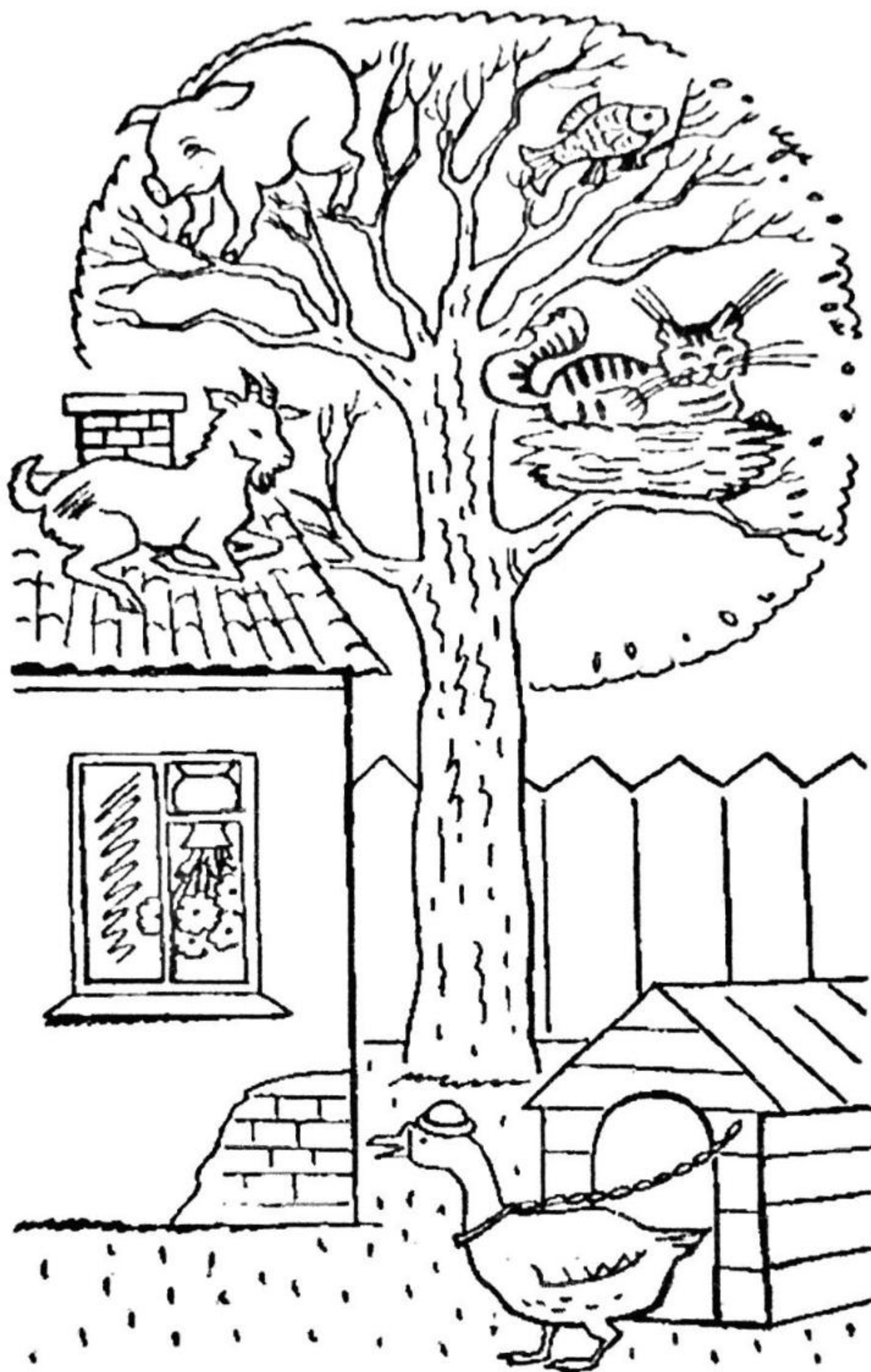

Байқағыштықты және зейінді анықтауға арналған әдістеме.

Нұсқау: төменгі және жоғарғы суреттерден айырмашылықты табыңдар

«Әрекетті тандау» әдістемесі.

Мақсаты: мектеп алды даярлық тобында тұлғааралық қатынасты зерттеу және бағалау. Берілген әдіс социометриялық әдістің бір нұсқасы болып табылады.

Барысы: топтағы әр балаға өзі қалаған үш зат беріледі. Ол ойыншық, сурет, конфет т.б болуы мүмкін. Бұл 3 затты өзінің ыңғайына қарай бала таңдауы қажет.

Нұсқау: «Осы заттардың қайсысы өзіңе ұнайды және қажеттілік деңгейі бойынша бағала. Мысалы, 1-ші орынға ең керек деген затты, 2-ші орынға одан төмендеу, 3-ші орынға қалған затты қоясың. Енді өзіңнің тобынан осы затты сыйлағың келетін 3 баланы тандайсың.

1. Ең жақсы көретін балаға бересің.
2. Екіншісіне бересің.
3. Үшіншісіне қалғанын бересің.

Барлық балалар топтағы достарына заттарын таратып болған соң, зерттеуші кімнің қанша зат алғанын анықтайды.

Алынған заттардың санына сай келесі формуланың көмегімен баланың социометриялық бедел анықтауға болады.

$$C = \frac{K}{n-1} \cdot 100\%$$

n-1

Мұндағы C – баланың бедел, яғни, баланың құрдастарымен қарым-қатынас жүйесіндегі бедел. K – топтағы жолдастарынан алған затының сапасы. n – топтағы бала саны.

Егер бала зерттеу барысында көп зат алса, онда баланың құрдастарымен қарым-қатынасы жақсы болғаны.

Нәтижені бағалау.

10 ұпай - баланың беделінің көрсеткіші 100% тең

8-9 ұпай – 80-99% шамасында

6-7 ұпай – 60-70% беделінің арақашықтығындағы көрсеткіші

4-5 ұпай – баланың беделі 20-30% шамасында

2-3 ұпай – баланың беделі 20-39% шамасында

0-1 ұпай – баланың беделі 0-19% шамасында

Баланың даму деңгейі.

10 ұпай - өте жоғары

8-9 ұпай – жоғары

4-7 ұпай – орташа

2-3 ұпай – төмен

0-1 ұпай - өте төмен

Әдістеме « Жыл мезгілдері »

Максаты: Бұл әдістеме балалардың ойлау ерекшеліктерін анықтауға арналған.

Жүргізілуі: Балаларға суретті көрсетіп, мұқият қарауды және әрбір бөлшекте қай жыл мезгілі суреттелгенін айтуын сұрайды. Бұл тапсырманы орындауға берілген 2 минут ішінде бала жыл мезгілін айтып қана қоймай, ол туралы өз ойын дәлелдеп және неге олай ойлайтынын айтуы керек.

Қорытынды баға.

10 ұпай – берілген уақыт ішінде дұрыс жауап берді және әрбір суретті жыл мезгілдерімен байланыстырды.

8-9 ұпай – бала дұрыс жауап береді және барлық суреттерді керекті жыл мезгілдерімен байланыстырады, өз ойын дәлелдейтін 5-7 белгілерді көрсетті.

6-7 ұпай - бала барлық суреттегі жыл мезгілдерін анықтайды, бірақ өз ойын дәлелдейтін белгілердің 3-4 ғана көрсетті.

4-5 ұпай- бала суреттегі жыл мезгілдерінен тек 1-2 ғана тапты, өз ойын дәлелдейтін тек 1-2 белгілерді ғана көрсетті.

0-3 ұпай - бала берілген жыл мезгілдерінен біреуін де дұрыс белгілей алмады, нақты бір белгіні де көрсете алмады (0-ден 3-ке дейінгі әр түрлі дәрежедегі ұпайлар баланың дұрыс жауап беруге ынталанғаны немесе ынталанбағанына қарай қойылады).

Даму сатысына қорытынды.

10 ұпай - өте жоғары

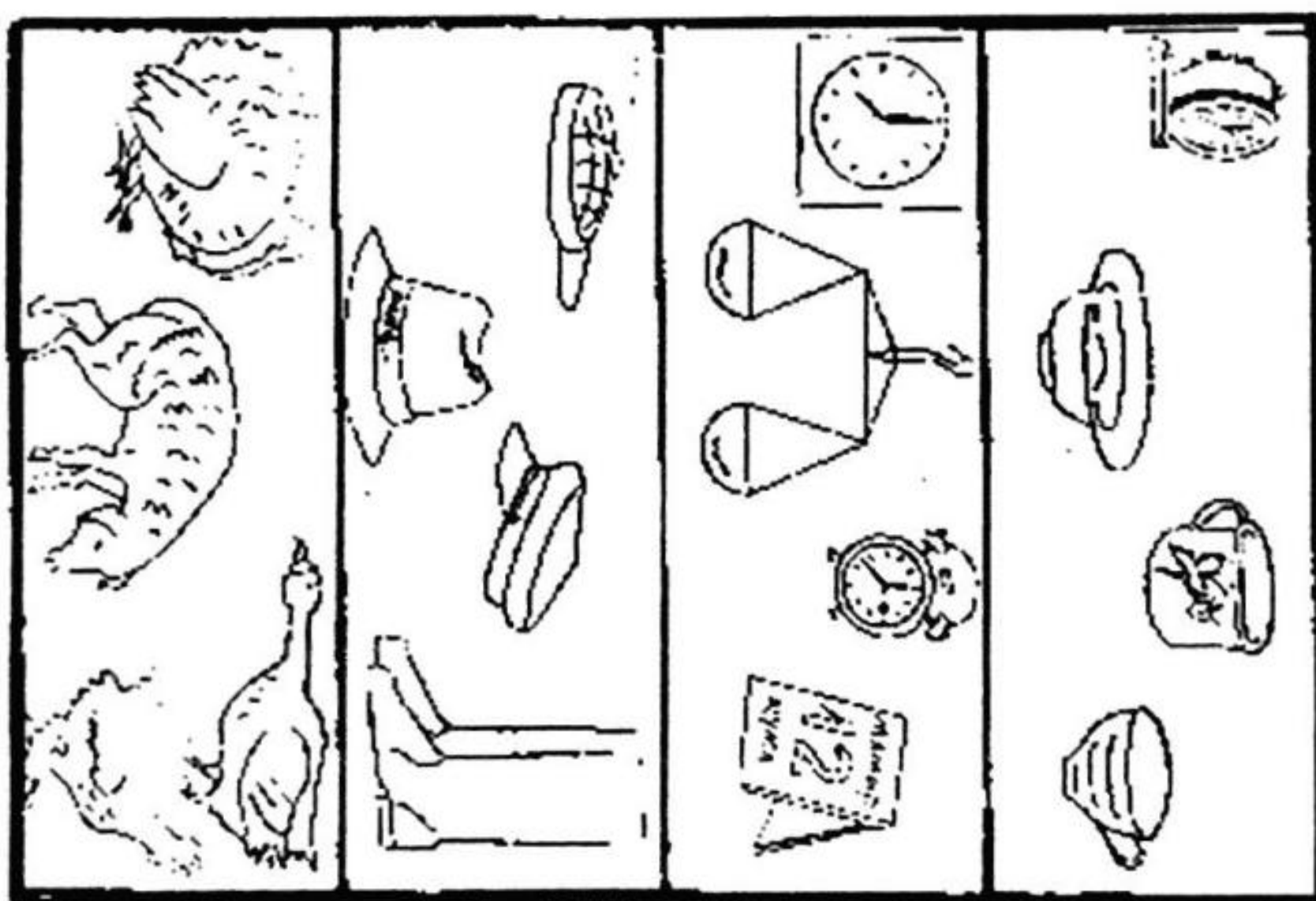
8-9 ұпай – жоғары

6-7 ұпай – орташа

4-5 ұпай – төмен

0-3 ұпай - өте төмен

4.2 Кімге қандай зат жетіспейді.

Мақсаты: Балалардың ойлау процесін анықтау .

Нұсқау: Осы әдістемеге енгізілген тапсырманы орындамас бұрын, балаларға сурет көрсетіледі, оның сол жағында біреуіне бір нәрсе жетіспей тұрғаны бейнеленген. Оларға жетіспей тұрған нәрселер осы суреттің төменгі жағында, бөлек бейнеленген. Балаларға берілген тапсырманың мәні мынада: неғұрлым аз уақытта тиісті балаларды атап, оларға жетіспей тұрған заттарды көрсету.

Нәтижелерді бағалау:

10 ұпай – тапсырманы орындау уақыты 30 секундтан аз болып шықты

8-9 ұпай – тапсырманы орындау уақыты 31-49 секунд аралығында орындады.

6-7 ұпай – тапсырманы орындауға жұмсалған уақыт 50-69 секунд аралығында болады.

4-5 ұпай – тапсырманы орындау үшін 70-89 секунд уақыт жұмсалды

2-3 ұпай – тапсырманы орындау уақыты 90-109 секунд аралығында өтті

0-1 ұпай – тапсырманы орындау үшін 110 секунд және одан да көп уақыт кетті.

Даму туралы қорытынды:

10 ұпай - өте жоғары
 8-9 ұпай - жоғары
 4-7 ұпай - орташа
 2-3 ұпай - төмен
 0-1 ұпай - өте төмен

4.3 Енжар сөздік қорын анықтау

Жүргізілуі: Бұл әдістемеді балаға 5 және 10 сөзден тұратын сөздер ұсынылады. Балаға бірінші қатардағы бір сөзді оқиды – мысалға, «велосипед» осы сөзге екінші қатардағы мағынасы жағынан ұқсас сөзді анықтап айтады. Кейінгі келесі сөздерді 1 секунд өткен соң оқиды. Бала оқылған сөздерді тыңдап, соған кейін сәйкес сөздерді белгілеп отыру керек. Мысалы: ол егер «велосипед» сөзін естіп, келесі қатардағы ұқсас «ұшақ» сөзін таңдаса, яғни «көліктің түрі» немесе «қозғалыс құралы» ретінде таңдауы мүмкін. Егер ары қарай «автомобиль», «автобус» және «мотоцикл» таңдау керек болса, келесі қатардағы ұқсас сөзді таппаса, яғни бір оқығаннан түсінбесе, қайтадан оқуын бала талап ете алады,

бірақ сөздер тез оқылады. Егер бала бір оқығаннан кейін белгілесе, бірақ кате болып шықса, зерттеуші қатесін белгілеп, келесі қатарды оқи береді.

Ескерту: зерттеуші екінші және келесі қатарды оқымастан бұрын балаға іздейтін сөздердің мәнін ұмытпас үшін табылған сөздерді еске түсіріп отыру қажет. Мысалы: төртінші қатарды оқудың алдында бірінші қатардағы ынталандырушы «велосипед» сөзіне бала екінші және үшінші қатарлардан «самолет» және «автомобиль» сөздерін таба алса, зерттеуші балаға: «сонымен біз екеуміз өзара сәйкес мағынада «велосипед», «самолет», «автомобиль» сөздерін таптық. Мен келесі сөздер қатарын оқыған кезде оны есінде сақта және мағыналас сөзді естігенде маған айт»

Сөздер қатары:

1. велосипед, шеге, газет, қолшатыр, жүн, батыр, тербелу, косу, тістеу, үшкір.
2. ұшақ, шыртылдақ (кнопка), кітап, плащ, қауырсын, дос, қозғалу, біріктіру, ұру, доғал.
3. автомобиль, шурып, журнал, етік, қабыршық, қорқақ, жүгіру, байланыстыру, жұлу, тікен.
4. автобус, скрепка, хат, шляпа, мамық, қырсық, айналу, бүктеу, итеру, кескіш.
5. мотоцикл, қыстырғыш, жарнама бәтіңкелер, тері, жау, сүріну, жинау, ұру, қатпарлы.